

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Pro Tvendo Sacro Coelibatv Axioma Catholicvm

Ceneau, Robert

Parisiis, 1545

Tertium Praefatum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30468

quod obiciunt, qui diui Thomæ placita sequuntur, dicentes ordinem sacrum iuris esse positium, monasticum autem ad ius pertinere diuinum. Hoc inquam refutatum est ex dictis. Nam quamuis signa traditionis in vsum sacrum vtriusque humana sint, possessio tamen adepta est iuris naturalis & diuini. Vti enim modus contrahendi per formulas diplomatum humanitus instituitur: contractus tamen ac promissio iuramento vallata suum robur habet ex iure diuino & naturali, quod dirimi non possit, nisi de consensu domini. Ita eadem est possidendi ratio in ordine sacro, & statu monastico.

Tertium Præfatum.

EX his omnino principiis facile est discernere quam varia sit dispensandi facultas in solenni & simplici voto, quando (vt mox declaratum est) in voto solenni traditio corporis ad sacros vsus perpetui cœlibatus, efficit, vt res oblata transferri non possit, seu obligatio relaxari in præiudicium domini. Atqui in voto simplici seruanda perpetuo continentia nondum transfertur dominium quo ad illum vsum irreuocabile. Nam reuocari potest, si post votum simplex contrahatur matrimonium, cum votum simplex non dirimat coniugium post contractum. Loquor autem de dominio quo ad illum vsum & modum, (Nam semper domini est terra, & plenitudo eius) sed nondum censetur habere dominium quo ad hunc vsum & modum irreuocabile, nisi celebrata prius traditione. Quare videtur posse relaxari huiusmodi continentiam citra præiudicium tertii in simplici potius, quam in solenni voto. Quod vti que verum esset vbi forte accideret rationabilis priuata necessitas, aut vrgentissima publica vtilitas, quibus cessantibus, dispensatio foret, non dispensatio. Nunc ergo excutiendum est vtrumque.

Primum quidem, quod ad priuatam attinet necessitatem, si quis ea, quæ prædiximus, gustata probè concorerit: planè intelliget esse medium inter nubere & vri, nempe orationis suffragium, quo accedente, agnoscat, qui tentatur, fidelem esse dominum, qui non sinet nos tentari vltra id, quod possumus, continuo affuturum in tentatione proué-

tum, vt possimus sustinere. Cessat igitur ea parte priuata contrahendi nubendive necessitas. Cessabit igitur relaxandi dispensandive ratio.

Quod autem ad publicam pertinet vtilitatem, vt si forte inimineret regni alicuius dispedium Christiani, nisi ad sit præsens nuptiale remedium, vbi solum superstes maneret ex tota regia sobole vnus voto perpetuæ continentia inodatus, iam videtur publica necessitas exigere, vt pro publica tranquillitate paranda, ac sedando in populo futuro tumultu, soluto continentia repagulo soboli procreanda vacet. Verum ad id prompta est responsio, Quod is cui æquale est saluare in paucis & in multis, sicut non deest necessitati priuata, ita nec publica deerit inuocatus. Quis enim scit, quod futura sit ex contractu illo soboles, aut eam non præmaturè interituram? Quod si superuixerit, magno forte regnatura est totius Reipublicæ incommodo, ita vt omnia prius toleranda fuerint, quàm durum ac durum succrescentis inde sobolis imperium. Id quod docuit frequens historiarum lectio in prole post irritam continentia fidem suscepta, vt suo differetur loco. Quare nondum apparet quænam sit illa aut priuata, aut publica necessitas, cui continentia perpetuæ vinculum ita cedere oporteat, vt relaxatione opus sit. Manet igitur inconcussum, quod neque in voto solenni, sed neque in simplici, supersit vlla dispensationis, quæ ius in totum relaxet, iusta ac salutaris occasio. tamen si detur interpretationi locus, vbi non subest plena ratio voti. In forma quidem, vbi aliquid abest de voluntario, in materia autem, cum votum fertur super re inutili aut impediende maius bonum. Id tamen non negauerim, quod si in voto simplici attentet pontifex dispensare, & consentiat dispensatus, cum nulli fiat iniuria tertio, quæ modo id quod est alienum, auferat, sequens est, vt de facto validum sit, etsi culpa non careat in initium coniugium. Quod minime locum haberet in voto solenni. Nusquam ergo culpa vacat post votum attentatum coniugium, tamen si contractum post voti simplicis emissionem viribus subsistat. Si cui hæc, quæ adstruimus, fidem non fecerint, superest, vt rationes propositas dissoluat, & ineluctabiles in contrariū

proferat. Quod si fiat, facile cedemus arena.

Quin potius aduersus eos, qui contra sentiunt, vibrabimus telum propria ipsorum officina & incude percussum: quod emissum proprio vix clypeo elidere possint ac propulsare, tametsi dissolutum putet ac retusum D. cardinalis à Turre cremata super cap. de illo clerico. distinct. xxxij. Si pontifex (vt aiunt) summo iure possit in totum monachum exautorare, & exautorato concedere vt eoulet ad nuptias, soluto continentia vinculo. Esto, exempli gratia, quispiam, qui post consummatum cum vera vxore coniugium, ipsa etiam consentiente, ac solenniter continentiam profitente, sese religioni deuoueat: iam fieri potest (vt videri volunt) quòd accidat casus pro totius Reipublicæ vsu ac salute, vt iste religionem professus, vinculo tandem solutus vxorem ducere possit. Quod si admittant, vtique impingent in ius diuinum, quo cauetur vxorem à viro non debere discedere, & contra virum ab vxore, quòd si discesserit, manere innuptam. Nam qui, priore viuente, aliam duxerit, mœchatur: imò vt est in capite Gaudemus, de diuortiis, nulli vnquam licuit simul plures vxores habere, nisi cui fuit diuina reuelatione concessum. Quòd si quis priorem vxorem esse neget, certè vxore dimissa superstite duci alia de iure non potest, vt eo loco ex intentione scripturæ Innocentius docet. Cui consentit Augustinus libro de bono coniugali cap. xviii. ita dicens, A viro viuo in alterius transire connubium nec in veteri licuit, nec nunc licet, nec vnquam licebit. Quòd si eo casu nullum per fugium se offert, quo iste euolare posse dicatur ad alias nuptias, sequens est, vt huiusmodi negocium diuino committatur arbitrio quam in huiusmodi rebus sacram statuimus anchoram. Expetendus igitur est & expectandus diuini numinis afflatus potius, quàm religione soluantur, qui suam continentiam deo solenniter dicant. Id quod persuasum esse volumus.

At forsàn nitentur euadere dicentes supradicta locum tantum habere in matrimonio nondum consummato, cuius vinculum religionis ingressu dissolutum existimant. Hoc autem in matrimonio consummato negabunt. Constat (nihilominus matrimonii vinculum presentibus ver-

bis de presenti stabilitū, iure diuino esse indissolubile. De^{us} enim ante consummatum matrimonium inter Adam & Euam ita pronunciauit, Quos deus coniunxit, homo non separet. Quare si vinculum consummatum voto non dissoluitur, neque etiam dissoluetur coniugium verbis presentibus conceptum & stabilitum: Sicque præcedens quaestio recurrit. Eademque redibit ratio uti in consummato coniugio.

Iam si hoc præcipitur in ecclesia dei, ut religiosus aliàs conjugatus quacunque ex causa priore superstite aliam superinducat uxorem, idem quoque de tertia & quarta admittendum erit, utpote si post susceptam prolem vtraque partium ad religionem recurrat, & denuo simili redeunte casu, ac necessitate urgente, vacandum sit generationi etiam post secundo susceptum religioni institutum. Quin pari ratione sequetur iure admitti posse, quod mulier tres habeat viros superstites, & vir tres uxores. Quod nunquam fando auditum est, sed nec cogitatum quidem. Hinc videre potes, quomodo ex hac vna relaxandi facilitate immensum offendiculorum pelagus protinus oriretur. Extinguenda potius est à primo ortu laxa nimium facilitas, ne scintilla crescat in flammam, neve huiusmodi exundans licentia totam culturæ ecclesiasticæ faciem proterat ac laniet. Nam qui parua negligit, paulatim decidet, & ex modico ac primo vadabili fonte immensa prodeunt flumina, quæ etiam vix nauigio superari possunt.

Præter hæc istud quoque sequitur incōmodum. Quod cum voto omnia vno religionis instituto absorbeantur, ut est in cap. Scripturæ. de vot. & voti redempt. Reus fracti voti non habetur, qui temporale obsequium in perpetuam noscitur religionis obseruantiam commutare, sequens inde est quod quoties pontifex summus quempiã eximeret à monachatu, simul ab omnium votorū prius emissorum vinculis dissolueret. Quod minus æquū videtur, cū videatur priorum votorum obligatio reuiuiscere. Quibus adimplēdis ceterum idoneus pristinæ restitutus libertati, utpote de monacho factus nō monachus, resumpta priorū votorū implēdorum facultate. Qui igitur omnia vota in vnum religionis

institutum cōmutanda censuerūt: quid aliud existimabāt, q̄
q̄ perpetuo vinculo foret innodatus, omni spe dissolutionis
adēpta, qui semel in religionis verba iurasset? Ita enim
canon vocat perpetuā religionis obseruātiā. Alioquin
nemo dixerit cetera quauis ingentia vota, quibus nulla sub-
est dissolutionis ratio, vno alio permutari posse: quod &
ipsum dissolubile censeatur. Præstitit ergo dicere nullam
subesse dispensandi facultatem in voto solenni.

Iam ne huic causæ aliqua ex parte defuisse videamur,
scrutandum est ex ipsis sacræ scripturæ fontibus quid pro
continentiæ indissolubili vinculo ex certo & liquido hau-
riri possit. Cuius negocij magna pars pēdet ex eo quod scri-
bitur Leuitici 27. Id quod diuus Thomas subtili, vt in om-
nibus pollet ingenio, sagacissime deprehendit. Textus sic
habet, Omne quod domino consecratur, siue homo fuerit,
siue animal, siue ager, non veniet, nec redimi poterit. Quē
locū sic interpretantur ad Hebraicā phrasin nōnulli, Nul-
lum anathema, quod homo à se abdicauerit, & domino de-
uouerit, ex omnibus quæ habet, ab homine vsque ad pecus
& vsq; ad agrū possessionis suæ, vendi potest neq; redimi:
sed omne taliter abdicatū, sanctum sanctorū est domino.
Nullū anathema, quod abdicatū fuerit ab homine, redima-
tur, sed morte moriatur. Appositissime autē ad Hebraicam
phrasim sic legitur, Omnis destructio, quam faciet destru-
ere, ex homine non redimetur, sed moriēdo morietur. Nō
quod continuo occidi deberent quæcunq; deuouētur ana-
themata, sed quod in eo statu vsq; ad mortē debeāt perma-
nere, ad eū videlicet vsū ad quem deuouētur. Samuel no-
bis exēplo est, quem ita mater deuouit, vt diceret, Dabo eū
domino omnibus diebus vitæ eius. Et votū recensendo di-
cit Anna 1. Reg. 1. Tradidi eum domino omnibus diebus,
quibus fuit ipse cōmodatus domino. Vt autē appareat li-
quidior rei huius discursus, cōstat ex progressu huius capi-
tuli duplex esse votū, æstimationis inquā & destructionis.
Illud iusta æstimatione redimibile erat: istud nullo quam-
uis ingēti precio poterat cōpensari. Ideoq; anathema mor-
tis aut destructionis appellabatur, vt quod sic sanctificatū
foret, q̄ in eo vsu vsq; ad mortē perdurare deberet. Interim
nihil prohibet quippiā appellari anathema mortis non tam

ad obsequium, quàm ad supplicium. Sic enim dicta est ciuitas Hiericho anathema, & omnia quæ in ea sunt. Hic autè sanctificata dicimus, quæ diuinis officiis perpetuo sint addicta, idq; vsq; ad mortè. Quod non esset, si mox perdèda forent. Nec huiusmodi sanctum immutari poterat aut melius malo, aut peius bono. Moriendo ergo morietur, hoc est, in eo statu fixū immotumq; manebit vsq; ad mortem. Iam quicumq; continentia deuouit sollemniter perpetuo obseruandam: quid nisi voto destructionis censendus est alligatus, & eo quidem irredimibili? Quare relaxari non potest, domino eam facultatè apud se retinète, penes quem est clauis, quæ claudit, & nemo aperit: aperit, & nemo claudit. Frustra autè quis obiecerit ea, quæ veteris organi sunt, nihil ad legè gratiæ pertinere: vt quæ sint exhausta viribus, si rationem obligandi attèdas. Nam id quod est morale, perdurat, vtpote iuri affixū naturali & diuino. Quale est id omne, quod deo deuotū traditur: ac per traditionè transit in ius & dominiū eius, cui deuouetur ad certū quidè vsum, vtpote continentia cœlibatūsvē. Nam de iure naturæ est, q̄ per traditionè acquiratur rei possessio. Si ergo res traditur ad vsum perpetuæ cōtinentiæ, auferri transferrive minime poterit, nisi consentiente domino. Interim nō nego veteres cœremoniariū ritus, vt sunt Nazareitas, nudipedalia, & reliqua id genus viribus non subsistere. Huc respexit diuī Thomæ perspicacissimū ingenium: qui hoc telo munitus, theodidactis omnibus persuadet emissum perpetuæ continentia votum non esse humanitus relaxabile. Qui tametsi neget parem esse in monachatu & ordine sacro vim obligandi, aqua tamè in vtroq; ratio, nēpe traditionis & possessionis, ad perpetuū vsum cœlibatus facile persuadet eandem accedere indispensabilitatis rationè. Quod supra declaratū est abūde. Nam omne quod cōsecratur domino per rei traditionè ad vsum perpetuū, nunquā nisi cōstante domini consensu & apparente, transferri poterit.

Nec refert, an excellentius aliquod cōmodiūsvē bonū reperiatur, q̄ ipsa continentia, quo scilicet permutari possit. Frustra enim laboratur, nisi adfuerit, de qua constet, apud dominum permutandī volūtas: qui sibi dicatā perpetuo cōtinentiam proprio referuauit arbitrio, iure per traditionem

voti solennis quæ sito. Accedente autem necessitate, prout debet de victima holocausti in re apud homines deplorata, qui Isaac iam iam perituro immolandoq; arietem supposuit ad obeundum sacrificium. Nam si quando huic diuino instituto humana solertia obuiam ire tetrauit: hæc signorum desertio, effectu deinde sequente, non leui animaduersione, nec obscuro exemplo punita est, vt suo loco proferenda exempla docebunt. Sic enim tristis exitus infeliciter attentata probare solet. Nam quoties à voto solenni dispensatum fuisse legitur, vnde tranquilla sperabatur quies: hinc Illias malorum quædam prodigiis visa est. Vnde enim plaustra illa calamitatibus onusta in Appulia, Sicilia, atque adeo vniuersa Italia prodierunt, nisi ex infaustis nuptiis Henrici quinti quondam Imperatoris cum Constantia, Siculi regni hærede, ex cœnobio ad thorum tracta maritalis? Ea res totius Italici incendij fomitem ministravit. Ex quo enim conceptum est tractari de cœnubio inter Henricum Imperatorem & Constantiam iam quinquagenariam, deo dicatam virginem, immanissima sequuta est tragœdia: quæ totam ætatem Clemētis tertij, Honorij, Gregorij noni, Innocentij quarti cruentissima clade fœdauit. Nam Henricus, vbi rerum in Appulia ac Sicilia potitus est, Gulielmum filium Tancredi fraudulenter ad se allectum & tractum emasculauit: sorores eius innoxias tres in vincula cœiecit, nisi quod & ipsæ, Neustria ac cœnobio relicto, Appuliam petiisse feruntur. Quo nomine meritas dederunt pro crimine pœnas. Quid plura? Sua spe fraudatus Innocentius tertius, iura ecclesiæ perturbantem Henricum diris deuouit. Et quæ deinde sequuta est proles, nêpe Fridericus & Manfredus, nihil præter factiones in omne tēpus duraturas, necdum nostra ætate extinctas Guelphorum scilicet & Gibellinorum posteritati reliquit. malum nempe, quo non immanius vllum aut patres audierunt, aut vnquam videre nepotes, aut sunt aliquando visuri. Hic certe est Fridericus, quem tamen vnum eundemq; indefessum propugnatorem Romana speraret ecclesia: nunquam tamen grauiore aduersum se hostem, sibiq; & aliis nequiorē experta est. Adeo infesto erat animo aduersus Romanam sedem, vt in proprios liberos fauierit, vel ob id maxime, q̄ à parte ecclesiæ stare videretur. Dixisses flagellum à deo immissum: quod non prius veram

di finem fecit, quàm tres sibi succedentes pontifices ingenti tedio affectos extrema pati compelleret: si Antoninum ac Volaterranum super his differetes audimus. Hi scilicet fructus sunt posthabite religionis, & quocumque preteritu relicte. Nūquid enim colligunt de spinis uvas, aut de tribulis ficus? Ut appositissime in eā rem à Christo domino pronunciatum legimus, A fructibus itaque eorum cognoscetis eos.

Iam quādo hanc viā accepta occasione sumus ingressi, nonnulla ex rerū toto orbe gestarū sylua proferemus exempla quibus testatissimū erit diuinæ semper displicuisse maiestati signorū continentie ac cœlibatus desertionē: ut inde facile intelligas huiusmodi dispensationibus inhiare, nihil aliud esse, quā ire aduersus imperū fluminis. Adeone impune nunini resistitur: Quis enim restitit ei, & pacē habuit? Felix igitur, quem facient aliena pericula cautum.

Author est Nauclerus in decursu nouissimo sextæ generationis Constantē, Constantij Britāni filiū regnandi libidine seductū, à monachali instituto diuertisse: sed paulo mox à Vortigerno Gerseorum duce, cum vix sui propositi telam ordiretur, interceptum & occisum spretæ religionis pœnas dedisse,

Idem de apostata Iuliano recenseri poterat, nisi scirem omnibus esse notam historiam: qui ex diacono factus in infidelitatem delapsus, misere & infeliciter periit.

Alfonso quartus, Riccio ac Volaterrano authoribus, religioso se addixerat instituto, regni deserto diademate, & Ramiro fratre in suum locum successore: qui posteaquam boni propositi pœnitentia ductus, diadema repetere contendit, excitata aduersus Ramirum seditione, mox luminibus ac regnandi facultate priuatur.

Grauiori exemplo Henricū Anglū eius nominis primū pœnas dedisse, seueriusque fuisse multatum author est Polydorus Anglicanę historie lib. 2. Cū enim regis Scotorū sororē, nomine Matildim, deo dicatā virginē, improbe sibi deposceret vxorē, ita ut cōpulsus Edgarus, sororē matrimonio iungendā Henrico dederit. Quę execrata prole, si qua inde sobolesceret, effecit, ut proles inde sequuta infeliciter pierit. Nam Gulielmus ex Matilde genitus vnā cum Maria sorore, cum Angliam ex Gallia repeterēt, naufragio perierunt.

idq; eo infelicius, quòd cum Gulielmus iam in portu nauigaret, dum Mariam à periculo liberare conatur, cymba aduectus, sese in eam præcipitantium oppressus multitudine vnà cum illis pelagi vorticibus absorbetur.

Idem quoq; author est Ioannè filiū nothum Ferdinãdi, qui ab initio monachatu inierat, statim deserto monastico habitu à Lusitanis ad regiū diadema vocatū, regno aliquatisper præfuisse. Fertur nihilominus Urbano pontifice Romano religionis vinculū dissoluente, ducis Leucastri filiam Philippã sibi matrimonio iunxisse, nec vtili sane, nec admodū decoro apud posteritatē exēplo. Fuerat enim religionē Militarē professus. Verū recte Augustinus ait, Quidã corrigūtur, vt Petrus: quidã tolerātur, vt Iudas: quidã ignorantur, donec venerit dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarū. Vnū tamē dixerim, q̄ eū iuris probabilis ignorantia post receptū pōtificis indultū à culpa releuare potest: cū ipse arma magis q̄ iura scrutari ac nosse debuerit. Sūt autē nōnulla, quæ per se quidē illicita sunt, sed probabilis ignorantie velamine ipsi authori minime imputada teguntur.

Huc spectat quod refert R. hegino lib. 2. de Carolomano Caroli regis filio, regnãtis circiter annū domini octingentesimū septuagesimū. Hic Carolomanus primo clericus, inde diaconus ordinatus, in quo ordine pōtifici missam celebrãti ministrauerat: qua gratia spreta, statim accepto militari cingulo, sibiq; adiūctis prædonū turmis, mox in ecclesiis debacchatut, cuncta diripiēs, & inaudita mala perpetrās. Cui correpto nec emédato iussu patris oculi eruiuntur, iusto (vt R. hegino ait) dei iudicio: vt qui lucē, quæ Christus est, spreuerat, in tenebras mitteretur exteriores: nisi quòd breui ad cor rediēs, ad Ludouicū auunculū suū rediit, calamitatē suã deplorans. Cuius misertus auunculus retrusse eū in Absteruacū monasteriū sancti Vvilibrodi: quo loco penitētię vsq; ad mortē peragēde tēpus illi commissum est.

Poterã citare ex historia Gallica ambitiosi cuiusdã p̄seu domonachi Danielis exemplū, vt inutile sibi, ita apud posteritatē parū plausibile, parūq; decorū: qui nihil inde retulit præter capillaturæ ac syluescētis barbæ proceritatē plus q̄ hircinã, & nominis in super è sacro in prophanū p̄mutationē. Nã pro Daniele Chilpericus appellatus, non multo

post inuicta Martelli virtute in ordinem redactus est.

Ebroinus pari penè exéplo, sed grauiore nota ac infamia, suę temeritatis pœnas luit. Qui auctore Gaguino, post desertũ religionis habitũ, ac Lambertũ Heduoꝝ pꝛæfulẽ sua ecclesia extrusum, tandẽq; lingua prius abscissa, oculis erotis, ceruice caesum, vitaq; priuatũ, cũ finem innoxios persequendi non faceret, infidiis demum Ermenfridi interceptus interimitur.

Quid autẽ opus peregrinis lógeq; petitis exéplis tẽpus inaniter cõsumere: cũ nostra nedũ memoria, verũ etiã ætate ipsi viderim? irã dei incubuisse in eos, qui desertis sacre militiæ signis seculi aurã secuti, sese prophanarũt spe prolis habẽdẽ? Qua in re nũq; optatũ adsequi potuerũt. Quotquot certe mea ætate experiri potui huius religionis contẽptores cuiusuis necessitatis vtilitatisve pꝛætextu, hi omnes ad vnũ suæ fabulæ actũ infelici fine clauferũt. Ex quo apertẽ intelligitur multa, quæ apud homines in speciẽ toleratũ digna vidẽtur, summo ac sapientissimo iudici minimẽ accepta videri. Noui siquidẽ duas aut treis illustri admodũ sanguine progenitos: qui cũ fragilitatis pꝛætextu, & spe futuræ prolis habendæ propagãdẽq; sobolis, alioqui id sua stirpe pituræ, sui voti relaxationẽ vndecũq; quæsitis rationibus impetrarint, magno qdẽ fastu ac fuco coloratis: hi omnes ad vnũ pꝛæmatura morte pꝛeuenti sunt, nullã adhuc ex animi sentẽtia vxore inuẽta, nedũ ple suscepta. Sic domino visum est coruos deludere hiãtes. Sua itaq; spe frustrati, signis desertis, nihil pꝛæter desertionis ignominiam referre potuerunt. E quibus vnus, qui adhuc supereſt, ducta vxore paulò mox delirio laborare cœpit, nihil aliud animo agitans, quã assumptæ cõingis interitũ & exitũ. Odẽrat siquidẽ illã cane peius & angue. Vidimus illũ aliquãdo sacris initiatum: qui posteaq; vincula dirupit, quãta laborare cœperit infania, certissimẽ cognouimus. Hæc sunt contẽpta religionis certissima documẽta, à quibus abesse non potuit spretæ pietatis vltio, sed culpam mox pœna sequuta est. Nemo igitur nimium fidat Romanæ sedis diplomatibus, cũ videat deo minimẽ probari multa arte quæsitæ voti solennis relaxationes.

Probat id, quod dicimus, Iacobus Meierus Flandriæ

Scriptor historię. Scribit ille fuisse quendā Bochardū Aueniensem, qui cum à teneris literis humanioribus fuisset imbutus vsq; ad iuris ciuilibus professionē, sacerdotiſq; Laudunensis ac Tornacensis ecclesię stipatus & auctus, tandē hypodiaconus factus, vt ei huiusmodi prouētibus frui liceret, alioqui renitēs, nec in eā partē admodū propensus: post aliquot demū annos tori maritalis libidine attractus, ordine beneficiisq; desertis, equestre militiā inuasit (cuius insignibus à rege Anglię donatus est) vxorē duxit ingenuam admodū & illustrē nomine Margaritam, quam multorū liberorum matrē effecit. Re cognita iubet Innocētius tertius, vt se abstrahat ab huius Margaritę congressu, nisi velit diris execrationibus deuoueri: qui omnia prius se passurum respondet, q̄ tori semel initi abiicere delicias. Sed quā infeliciter hæc illi omnia ceſſerint, certissimus docuit euentus. Ait enim author ille hunc Bochardū in vincula coniectū fuisse, tandēq; capite truncatū, & id quidem per omnia Flandrorū oppida traductū, ludibrioq; habitum. In summa nullū agnoui huiusmodi sacrorum signorum desertorē, qui non suę temeritatis exempla posteritati reliquerit, etiamſi obtinuerit quantūuis in speciem iusta & recta à summis pontificibus diplomata. Deus enim non irridetur, proinde caueat licentiosa posteritas.

Deniq; vix vnū aut alterū perlustratis authoribus reperias, qui non contemptę religionis ac suę temeritatis penas luerit, in aliud seculum supplicio minime dilato: vt scias verum esse quod à Psalmista dictum est, Si vtiq; est fructus iusto, est deus iudicans eos in terra.

Eburonum episcopus ex clara Bauarorū ducum familia prognatus, multā sibi à suis conſlauit inuidiā: quę non nisi multorum miliū sanguine extingui potuit, vel ob hanc vnā causam, quòd hypodiaconus factus maioribus factis ordinibus initiari nollet, cupiditate inflatus captandorū magnę maiestatis in seculo principatum, quos spe successio- nis deuorabat. Ideoq; à sacerdotij inauguratione auctum gerebat animum. (Author in Carolo sexto Paulus Agmiliius.) qui meminisse debuerat, si vere præſulem egisset, paulinę in Hebręis sententię, Contēplantes ne quis desit gratię dei, ne quis fornicator, aut prophanus, vt Elia, qui

propter vnam escam vendidit primitiua sua. Scitote enim, quoniam & postea cupiēs hæreditare benedictionem reprobatuſ est. Nec inuenit pœnitentiæ locum, quanquam cum lachrymis inquisisset eam.

Iam superest, quæcunque occurrent aduersus hunc immobilem scopulum allisa tela retundere, retusa casto ictu deflectere. Quod enim vulgo primum obiicitur de plenitudine potestatis pontificalis ex verbo Christi emanantis, Quæcunque solueris super terram, erunt soluta & in cœlis. Id certe verum est, claue non errante, modo ne auferatur alienū, seu ius alteri quæ sitū. Nam si post possessionē adeptā rei acquisitæ summus pōtiffex non possit transferre dominū etiā inter homines alioqui subditos, quanto minus erga deum poterit post traditionem factam per votum solenne ius ipsi domino acquisitum in alium vsum transferre? Dicamus ergo soluta esse, quæcunque pontifex soluerit, modo ne præiudicium fiat tertio.

Illud pariter in procliui est elidere, quod opponit votum continentię posse in melius aliquid commutari, scilicet in opus charitatis reipublicæ conducibile. Hoc inquam verum est, modo ne fiat eleemosyna ex rapina. Non enim licet alienum transferre citra domini consensum, vt quis alteri subueniat. Humana enim dispendia humanis compendiis repēdenda sunt: & deo, quod suum est, relinquendum, nisi de eius consensu constiterit. Extrema quidem necessitas, quæ hominum sunt, hominibus cōmunicat: at quæ dei sunt, soli dispositioni diuinæ referuātur, nec humano subici debent arbitrio.

Minus vrget quod deinde obiicitur, voluntati & arbitrio pontificis vota omnia ita subesse, vt semper subaudiendum sit, Modo ita summo pontifici placuerit. Quasi vero quæ domino acquiruntur, pontifici ita subiaceant, vt pro ipsius nutu ac renutu figi debeant ac refigi. Quod plane falsum est. Ne quis tamen aberret, illud non nego quædam esse, quæ promitti efficaciter non possunt sine ipsius pontificis voluntate, cū scilicet de iure ipsius agitur. Sicut nec pupillus sine tutore, nec vxor sine viro in ipsorum præiudicium efficaciter votum emittere potest. Dico præterea aliqua vota pendere ab auctoritate summi pontificis,

vt cūm occurrente necessitate commutari & possunt & debent. Ea autem quæ sibi dominus reseruauit, & per traditionem sua effecta sunt, & sui (vt sic dicam) peculiij: ea non pendunt neque ab arbitrio nudo, neq; ab authoritate summi pontificis: quia nec irritari nec commutari possunt. Hec enim ius diuinum voluntati non subiacet humanæ. Iam si excipienda foret pontificis authoritas in emittendis votis, cur non potius attendenda est diuina voluntas in eruenda possessione rei iam quæsitæ? Quanto magis illud attendendum est, minime lædi authoritatem pontificis, nisi vbi forte in re ad ecclesiam Romanâ pertinente iure suo fraudaretur. In aliis manet sua cuique libertas in rem suam, vt aut retineri, aut alienari possit.

Mox autem occurrit aliud, quod merito quis obicere possit. Si pontificis auctoritas eo se extendat, vt ius diuinum interpretari suo iure possit, cur non etiam interpretabitur aduenisse occasionem, casumve emeruisse, in quo continentia deo pollicita publicæ necessitati cedere debeat? Plana ad hoc responsio est, quòd interpretatio in dubiis tantum locum habet. Hoc autem citra omne ambiguum est, quòd continentia acquisita domino, à nemine transferri debet, nisi constiterit de eius consensu. Aliàs interpretationis prætextu quæcunque homines possident, transferri possent à summo pōtifice. Quod nemo sanæ mētis asserat.

Verum illud obiiciendum occurrit, Si res semel obsequiis tradita diuinis, nec auferri potest, nec transferri, nisi oraculo diuinitus recepto: ergo non licebit sacros semel constare calices in vsus pauperum distribuendos. Quod tamen Ambrosius fecisse legitur: & super huiusmodi factio commendatur. Nam eius eleemosynas enarrat omnis ecclesia sanctorum. Huius rei meminere canones, Aurum habet ecclesia. & Gloria episcopi, 12. quæst. secunda. Verum ad id respondere promptum est, Constare de consensu maiestatis diuinæ, vt sacra etiam vasa pro accedente necessitate dispergantur in pauperes. Hoc enim oraculo Christi fieri posse constat, qui ait, Euntes discite, quid est, misericordiam volo, & non sacrificium. Qui etiam iubet, vt prius reconciliemur fratri, quàm offeratur munus ad altare. Ex quibus liquet domino magis probari ac præferri.

ri pietatem erga proximum, sacrificiis deo oblati. Hic ergo constat de voluntate domini in pietate colenda: quod minime constat de continentia relinquenda. Laurentium vniuersa ecclesia commendat, quod thesauros ecclesie dispergens pauperibus dederit. At nemo vel sponsi vel sponsa voce laudatur, quod deo dicatam continentiam quocumque prætectu reliquerit. Sic semper immota manet inuicta veritas de non relaxando continentiae voto. Quin potius ex historiarum lectione constat pertristes inde sequentes effectus ingrattam deo fuisse semel dicati coelibatus relaxationem. Non enim licet post traditionem illi semel factam, ab eo auferre quod suum est.

Verum quid dicturus es, inquires, de eo, cui nisi aperiatur via ad coniugium ex benignitate dispensantis, sibi prætature mortem consciscere parat: nec longe abest vt desperet: an huic etiam negabitur dispensatio? Vtique negabitur: sed aperiatur tamen illi via ad salutem, monebiturque, & quoad fieri poterit, persuadebitur: imo & piorum suffragio adiuuabitur ad iactandum in domino cogitatum suum, qui & ipsum enutriet, vt diues est in omnes qui inuocant illum: prope enim est omnibus inuocantibus eum, inuocantibus inquam eum in veritate. Nam quæ dei sunt, diuinis sarcienda sunt auxiliis.

Demum explodenda venit Abbatis Siculi à plerisque recepta sententia: ita tamen, vt ex progressu constare possit huius sententiae consortes non parum à spirituali abesse iudicio. Hic inquam Panormitanus in cap. Cum ad monasterium. de statu monachorum. satius habuit Innocentij tum commentatoris ac Ioannis Andreae carnalem sequi sententiam, quam ipsius summi pontificis, à cuius spiritu pèdere oportebat, grauissimam authoritatem. Qui luce clarius à se, suisque successoribus abdicat dispensandi facultatem in votis monasticis. Ait enim, Abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo est annexa regulæ monachali, vt contra eam nec summus pontifex possit licentiam indulgere. Nam quod Innocentius licentiam pro abusu accipiens, rimam sibi quæserit qua euaderet, stupidius est, quam vt refelli debeat. Lusisset enim in re seria pontifex, si licentiam pro abusu à se abdicandam

dixisset : cùm nusquam licitus sit abusus . Rectius autem Bartolus licentiam accipit pro relaxatione etiam rationabili . Quo fit etiam contra Panormitanum , ut textus neget iure , & quidem licito posse relaxari continentiam .

Quæ ex eo sequuntur , ridicula sunt . Ait enim quasi satisfacere volens textui , non posse dari licentiam scilicet ex facili causa . Hoc est torquere textus , non interpretari . Hoc enim est commune cum cæteris , non solum in hoc voto solenni : ideo aliam rimam quærit , quam sibi satis placere profiteretur : sed quàm recte placere debeat , non video . Ait enim debere intelligi non licere pontifici dare licentiam , nisi commutando in bonum melius . Sed cur magis in isto , quàm in aliis ? Adde , quòd verba præcedentia hanc intelligentiam explodunt , cùm dicat , Non æstimet abbas , quòd super proprietate possit dispensare : cùm nec ipse summus pontifex id valeat . Iam nullus est hic de commutatione sermo . Ideo istud est corrumpere potius , quàm interpretari . Multo ergo rectius intelligebat pontifex nullum esse relaxationi locum super voto continentiae in præiudicium eius , qui post traditionem factam habebat ius quæsitum , nisi de ipsius consensu constaret .

Verum libet ipsius Panormitani singulos fucos excutere , quibus suum tegere conatur errorem . Primum confutandum est eius exemplum propositæ per eum necessitatis , quod huiusmodi est , Si quispiam rex Ethnicus vellet iurare in verba fidei Christianæ , non nisi ea lege , quòd sibi monialis deo dicata matrimonio iungeretur . Eo (inquit ille) casu huic necessitati cedere deberet continentia etiam voto dicata solenni . Qui si apud se fuisset , recordari debuerat (vir alioqui eruditissimus) contrarium docuisse diuum Matthæum in eo ipso , qui proponitur casu . Neque enim cedere voluit Hirtaco regi Aethiopicum offerenti suam ac suorum in verba fidei obedientiam , modo liceret Iphigeniam virginem deo dicatam sibi accipere uxorem . Tibi non licet (inquit Matthæus) summo principi sponsam addictam auferre , & ablatam tuo peculio adscribere . Quin ipse Diuus Matthæus satius habuit mortem

& desideria carnis non perficietis : p̄inde fluxa est huiusmodi collectio. Quòd vbi pontifex sua autoritate obfatare possit, ne quis voueat, si res ita exposcat pro vrgenti necessitate: q̄ etiã possit eo casu succedēte emissū relaxare votū. Hoc, inquã, nullatenus admittendū est. Nã facilius est rei cuius obuiã ire ne fiat, quã id quod factū est dissoluere. Quod postremum sine iniuria fieri non potest. Nam hoc esset ius alteri quæsitum tollere.

Quid igitur? Dãnabimus ne, & qui relaxandã censurã cõtinentiã pontifices, & qui oblata sibi dispensatione vs̄ sūt reges & p̄ceres? Ad id quidẽ partim respõsū est, p̄babile sūt per factõ licito æstimationẽ suffragari potuisse, vt à culpa excusentur, & cū quibusdã ita fuisse actū, vt in voto mutilo ac nõ plene cõsummato caderet iuris dispensatio. Nos autẽ quærimus quid reipsa tenendum sit, non quam excusationem ignorantia possit adferre.

Vt autẽ ad rē propius accedamus, excutienda est dispensatio illa facta cum rege Arragonū, ad quam veluti ad sacrã anchorã omnes qui aduersam partẽ tuentur, cõfugere solent. Iste nimirū est Ramirus, quẽ Sigisbertus Remellum, alij Ramirim vocãt. Cuius meminere Michael Riccius, Raphael Volaterranus in re Hispanica. Refert autẽ Baptista Fulgosius tit. de religionis cultu, quod tametsi p̄tificis indulto id obnixẽ petentib⁹ Arragonijs ex cœnobio transferit ad nuptias. nõ tamẽ ita existimauit se vsq; adeo religione solutum, seu (vt aiunt) de monacho factū non monachū quin suscepta prole etiã deterioris sexus, hoc est, nõ mascula, thori relictis deliciis ad monasteriū reuersus sit. Quod quomodo fieri potuisset, nõ video, nisi de vxoris consensu, quã etiã pari vinculo cõtinẽtiẽ innodari oportuisset, si verū erat inter eos cõiugij vinculū. Par itaq; fuerit æstimare, q̄ idcirco ad priora vota redierit, vt propriæ conscientiæ satisfaceret, quæ omnino refragabatur huic relaxationi voti. Sed quid, inquires, attinebat ex toro nõ maritali prolem suscipere illegitimã, & ad succedendū minus capace? Quæ omnia sequi necesse est, nisi hoc loco admittatur voti solẽnis relaxatio. Ad quod respõdendū, q̄ cõmunis error facit ius, ex lege Barbarius Philipp⁹: quodq; p̄tificis cõsensus interueniẽs, bona fides & obcõdientia partiũ mutuo cohabitãtũ

ex p̄babili ignorātia p̄cedens, ac populi consensus effice-
re poterant. vt proles ad succedendū videretur idonea: que
tamē res controuersa non caruit apud posteros, causa peni-
tus inspecta, ac ex omni parte discussa. Nā & difficultatem
auxit bellū in ipsa cognatione exortū p̄ successione regni
Arragoniæ. Ideoq; ab huiusmodi dispensatione abstinendū
esse & priora docent, & quæ sequūtur, exempla.

Simile accidisse intelliget in quodā Germaniæ principe,
qui post monachatū, suscepta prole, cū ad cœnobiū regrede-
retur medio itinere Diuione apud ædem sancti Benigni an-
te valuas chori sepult⁹ est. Inscriptio sepulchri ei⁹, id quod
asserim⁹, plane indicat, quā & ipse perlegi testis oculatus.

Nec dissimili vsus est exēplo Vveremundus Hispaniarū
rex. Qui, vt Fulgosius tradit, post susceptos duos ex vxore
liberos, memor diaconat⁹ ante cōnubiū suscepti monachū
induit, regni diademate cōsobrino hæredi succedenti reli-
cto. Id autē quis facturū eū existimasset, si credidisset se p̄
sus religione solutum? Aliud ergo intrinsecus vnctio sua-
det viris theodidactis, aliud, exteri⁹ humana coniectura tra-
dit. Porro à p̄pria magis cōsciētia, q̄ ab externis, & his qui-
dem non admodum certis, nos oportet pendere iudicijs.

Debet igitur in ea vocatione, qua quisq; vocat⁹ est, per-
manere. Et id quidē laude digno exemplo, quāle olim fuit
facinus Therasiæ sororis Alphonſi quinti. quā (vt ait Mi-
chael Riētius in rebus Hispaniæ lib. 3.) p̄tinacissime recu-
santem nuptias Abdalæ Toletani principis, monuisse ferūt
vt designatū coniugē, ne se contingeret olim Christo de-
sponsatam: quemadmodū & de beata Cecilia legitur. Cū-
q; Abdalas Toletanus monita negligeret Therasiæ, sequen-
tum inde est, vt in grauissimū incideret morbū, eaque ob
causam ad fratrem remissa est, quæ continuò Parthenonem
cœnobiūve diui Pelagij ingressa, vitam cœlibem duxit.
Cur non istud potius proponitur continentię cōseruandæ,
quàm vnum aut alterum dissoluendi voti exemplum?

Ex eodem quoque Riētio legitur, quod Ioannes Ferdī-
nandi ex pellice filius quorundam suffragijs euectus sit in
regni fastigium, quum tamen professus esset religionem,
quæ Militaris appellatur. Verū quo iure, quāve iniuria id
fecerit, quo demū euētū, ex historia facile deprehenditur.

Præclarius multò egerunt, qui fatali quadam necessitate ducti pro patria & publica vtilitate secessum monachalem interrumpentes ad tempus sæculo seruiuerunt: ponte tamen à tergo relicto ad pristina vota redierunt. Hoc enim est seruire præsentì necessitati, non voti vinculis eximi.

Author est Regino Prumiensis sub indicatura anni domini octingentesimi sexagesimo octauo, regem Bulgarorum statim à suscepto baptisinate regni præfecturam exuisse, & loco paludameti regij cucullam induisse, fuffecto filio natu maiore. Qui cum sui oblitus, totus in prædã & libidinem effusus, ad veteres Gentilium ritus populum inuiter: pater sacro deposito habitu, ac militiae cingulo ad tempus resumpto, filiũ persequitur, oculos eius effodit, eumq; retrudit in carcerem, assumpto ad regnũ minore natu filio, cum interminatione paris aut grauioris supplicij, si paria cum fratre attentare pergat. Quibus peractis, pater religionis habitũ vitamq; resumit, & in his ad mortem usque perseuerauit.

Huic simile est quod apud Sigibertum factum legitur, anno ferè domini millesimo centesimo septuagesimo primo, de abbatissa Rummese Stephani regis filia.

Quæ cum malo & irreligioso exemplo à Matthæo, filio comitis Flandriæ, coniugio abducta fuisset: illa tamen deum timens redijt ad religionem, vnde inuita recesserat.

In huiusmodi dispensationis opere terra maledicta docet nihil esse attentandũ, vt quæ non nisi spinas & tribulos germinet, quemadmodũ in simili diuus Gregorius docet in responsionibus ad interrogationes Augustini Anglorũ episcopi capite sexto. Experimento, inquit, didicimus ex tali coniugio sobolem non posse succrescere, & sacra lex prohibet cognationis turpitudinem reuelare. Vnde necesse est, vt iam tertia vel quarta generatio fidelium licenter sibi iungi debeat. Nam secunda quam diximus, à se omnino debet abstinere. Ecce per effectus docet Gregorius dispensationem nonnunquam iure poli esse inualidam.

Existimarem satis esse factum in refutandis aduersõpinionis qualibuscunq; argumentis, nisi & istud quod obijci possit, occurreret. Si pontificis authoritas sacramentorum, quæ diuinitus instituta sunt, materiam irritam & il-

legitimam reddere possit, vtpote circa gradus cognationum modo plures illegitimando, modò pauciores: vt est in capite, Non debet. de consanguinitate. cur non etiam irritare poterit voti solennis materiam, & ante & post votum emissum? Ad quod respondendum est leges irritationis, commutationis, aut redemptionis votorum pendere à præscriptis legis diuinæ. adeo vt si quis infringere, aut dissoluere, seu irritare votum attentaret contra vniuersalis ecclesiæ placita ex scripturæ fontibus hausta, dissipator potius censendus foret, quàm dispensator.

Nemo itaque dicat pontificem posse dispensare contra ius diuinum aut apostolicum. Nemo enim aduersus legislatorem facit, qui nihil exequitur nisi ex eius præscripto. Pontifex autem omnia facit sub iuris diuini concessione, vt nō plus possit, quod illi à deo permittatur: iure, inquam, aut scripto, aut per spiritum sanctum, & ecclesiam interpretato. Qui enim dedit clauēs, potestatemque ligandi & soluendi, dominus est. Nisi enim vota interpretationem acciperent, ea potissimum, quæ imperfecta censenda sunt, aut defectu materiæ aut deliberationis, aut alia quauis ex causa. Hæc, inquam, nisi interpretationem acciperent, deterior foret nostra quàm Iudeorum conditio, apud quos locum habebant votorum irritationes, commutationesve in melius, seu pro re æquali redemptiones. Quorum omnium facultas summo pastori concessa est ouium pascendarum commissione, soluendi que ac ligandi, prout vrget necessitas, aut publica suadet utilitas, indulta potestate.

Quo fit, vt possit illegitimare materiam aut matrimonij, aut poenitentia. Hoc enim pertinet ad ouium pascendarum curam, quum tamen circa materiam sacramenti Eucharistia vix occurrat, quod immutari possit, vt quæ nihil habeat cum pastura ouium commune. Quod si forte casus occurreret post promulgatum toto orbe euangelium, quo circa panem & vinum in sacrificijs apud antipodes celebrâdis quidpiam immutandum foret, vbi forte apud illos fidei Christianæ sacramenta complexos panis vsus & vini toto orbe suo à natura denegaretur, illud ecclesiæ indicandum relinquo, quæ sic suo sponso innixa est, vt nunquam secretiore ipsius deseratur afflatu.

Cæterum vt ad rem propius accedamus, facultas irritando-
rum votorum robur sumit ab ipsis diuinæ legis decretis:
quæ alias locum non inueniret, nisi ex nutu diuino modum
irritationis tradente, ac quodammodo de suo iure relaxate.
Porro qui irritat: sua voluntate efficit, suoq; renutu, vt à sub-
dito emissa promissio viribus non subsistat. Que irritandi
potestas à domino hominibus permiffa est Leuitici cap. 30.
vt vir vxoris, pater filii, dominus serui, votum promissionem-
ve in sui præiudicium emiffam irritare possit. Idemque li-
ceat tutori ad pupillum, ac prælato ad sibi subditum religio-
sum. Acquissimum enim est, qd sicut offerentis de alieno, ei
oblatio est maculata, sic & promittentis de nõ suo, eius p-
missio est inualida. Et cum iure diuino caueatur, qd iuramẽ-
tum tres debeat habere comites, veritatem, iudicium, & iu-
stitiã, (Veritate autẽ caret res impossibilis, iudicio res inde-
liberata, iustitia vero res illicita) quid sanctius esse potest, qd
in huiusmodi rebus locum non habere voti obligatione? At-
qui horum omniũ interpretatio vires sumit ex meris factæ
scripturæ decretis. Irritabit igitur, aut irritum declarabit
quicquid ex licito efficitur illicitum, ex possibili impossibile,
ex utili noxium, ex decoro indecorum aut vetè inhonestum.
Absurdum enim foret, vt quod pro charitate institutum
est, militet contra charitatem. Cæterum irritari vota non pos-
sunt, nisi ea parte qua suis superioribus nõ præiudicant, aut
vbi decoloraretur status ecclesiæ vniuersalis. Proinde pec-
cat irritans si votum ad se nihil pertinens extinguere cõten-
dit, qua in re culpam in se recipit, cum in dubio subditus ob-
cediendo nõ peccet, hoc tamen adiecto, qd semel irritatum
votum nõ reuiuiscit. Cessat enim obligatio. Nã radice ex-
tineta, ramos esse caducos necesse est, adeo vt si impubes vo-
ueat religionis ingressum in tempus solutæ patriæ potesta-
tis irritari potest. Nam velle in eo nullum est, secus autem
si pubes id ipsum voueret. Nam executio ad tempus impe-
dita reuiuisceret. Cum autem religiosus & impubes ad pa-
triam, iudicentur, sequens est, vt in religioso vota prius facta
expirent, & sequentia viribus non subsistant, nisi quantum
à superiore cõceditur. Hic autem inuertitur ordo naturæ,
quæ cum faciat de impubere puberem, religio contrã, red-
dit de pubere impuberem. Hæc autẽ omnia magna ex par-

te colliguntur ex Numerorum cap. 30. Quo quidem edicitur impuberes nondum plenæ rationis capaces voto minime adstringi. Indicat enim hoc textus, Si quis virorum votum vouerit domino, non polluet verbum suum. Virorum dicit, non impuberum. Nec sufficit propositum, nisi quoque intentio ad sit se obligandi. Hoc enim Hebraica non ociose expressit, Si quis virorum iurabit iuramentum ad ligandum ligamen super animam suam quo verbo intentio se obligandi exprimitur. Colligitur ex his, quæ dicta sunt, neminem proprio voto irritando esse idoneum. Nemo enim irritat votum, nisi qui patitur ab altero præiudicium. At qui nemo sibi ipsi præiudicium facit, ubi tamen circa materiam licitam ex præmeditato quicquam pollicetur ex voto. Quocirca nec ipse pontifex summus proprium votum mera voluntate irritat, nec circa ipsum salua conscientia sine causa dispensat. Nec audienda est Felini subtilis exceptio in cap. Constitutus. de rescript. qui censet pontificem ex arbitrio dispensare posse in re iurata ad se pertinente, quia, ut ait, subaudienda fuit eius auctoritas. Hoc certe minime releuat. Dum enim seipsum obligauit, cessit iuri proprio sciens ac prudens. Aliis nullus apud pontificem contractus esset validus: qui rem alienam præstare non potest, nec in re sua firmiter contrahere. Quod autem ait posse pontificem differre se suspendere vim iuramenti: id ipsum negauerim, nisi ex causa. Scriptum enim iure diuino: Si quid promiseris deo, ne moreris reddere. Non enim solùm ablatio, sed & dilatio præiudicium facit iuramento, ita ut nec differre sine causa possit, nec auferre. Sed istud parergon. Irritantur autem vota mulieris sub viri potestate constitutæ, seu per coniugium ut vxoris, seu per pupillarem ætatem cuiusuis sexus. Quocirca non possunt alienum distrahere, nisi ex consensu. Alienum dico, quod est tutelari potestati obnoxium. Iam si pater requisitus, tacuerit: voti reus est, qui semel vouerit. Silentium enim tutoris habetur pro consensu. Reclamatio autem fieri debet infra diem requisitionis. Hoc declarat Hebraica, Si fregit pater eius eam in die, qua audiuit ipse: vota & iuramenta eius irrita erunt. Moxque sequitur, Si autem audiens vir tacuerit, & distulerit in diem alterum sententiam, firmabit omnia vota eius. Hæc autem dilatio non sic accipienda est de eo, qui

ex causa differt responſionē ſuam. Ea ſiquidem non auferret facultatem irritandi votum. Verū hic agitur de differente, id eſt, de eo qui interrogatur, & nihil reſpōdet, nec dicit ſe velle cōcedere, aut negare, aut differre. Huiusmodi taciturnitas per diē cōtinuata habetur pro cōſenſu. Sic enim Hebraica dicit, Firmavit ipſa ſcilicet ligamina, q̄a tacuit in diē audire ſui. Quōd ſi poſt huiusmodi ſilētium attētet irritare votū marit⁹: hoc ei imputabit ad culpā, & vxor obcedēdo immunis erit à culpa. hoc eſt qđ dicitur, ſi franget poſt audire ſuū, portabit iniquitatē ſuā. Quōd ſi pater ſiluerit, nō tamē cōſenſerit, an in foro cōſciētīæ reputetur pro cōſenſu quo ad hūc effectū? Quōd nō: quia lex cōſciētīæ innititur veritati, & nō p̄ſumptioni. Quōd ſic: quia lex diuina etiā ligat in foro cōſciētīæ, quę dicit, qđ irritas poſt dilationē ſue cōſenſerit ſue nō, facit culpā ſuam. Dicendū qđ verba legis intelligenda ſunt iuxta fori conditionē. Conditio autē fori cōſciētīæ eſt, qđ innititur veritati, & nō p̄ſumptioni. Ideo nō obſtāt ſilētio, ſi nō cōſenſerit quo ad cōſciētīā nō peccat irritando: in foro verò exteriori propter p̄ſumptionē arcebitur ab irritandi facultate. Simile eſt de proferente verba matrimonii ſine conſenſu in pectore, qui cogitur exterius ad cōtrahēdū, ſi antea ſicte cōtraxerit. Verū quæſtio hic oriri poteſt, An in huiusmodi p̄ſumpto non verò matrimonio ſine conſenſu cōiugalis copulæ cōſummato, ſummus pontifex diſpenſare poſſit? Quōd ſic: quia non eſt verum matrimoniū, niſi in p̄ſumptione & foro exteriori. Ceſſat ergo vinculū iuris diuini. In reliquis poteſt ſummus pōtifex. Verūtāmē hic aduerſatur ratio. Primum n. ſumm⁹ pōtifex nō poteſt derogare iuri p̄ vxorē quæſito, nec ſicte ita illi prodeſſe debet, vt vxor teneatur credere illum fuiſſe mendacē, dum cōiugii verba proferret. Neq; enim credendū eſt neganti, qui nō vult qđ ſibi credatur affirmātū, & ſibi fidē derogat, qui aſſerit ſe fuiſſe mendacē. Verū demus parē alterā cōſentire diſſolutioni hui⁹ matrimonii. Nec ſic quidē admittēda eſt diſſolutio, vel ob id maximē, quia decoloraretur eccleſię ſtat⁹. Siquidē plurimos videres, qui in odiū inuicē cōiugii p̄ſanctē iurarēt ſe ſicte verba protuliſſe. Sic nuſq; eſſent tuta matrimonia, ſi quā diſpēſationis rimulā inuenire poſſent pleriq; cōiugatorū. Papa autē nō poteſt, niſi ad cōiugii

ficatione, nō in destructione. Ex his omnib⁹ cōstat irritādi
 facultatē à deo cōcessam ita ad ius irritatis ptinere, vt alie-
 no iuri præiudiciū nō inferat. Votū autē solēne si relaxare,
 ius deo quæsitū nō expectato cōsensu auferretur: quare va-
 na est illatio ab irritatione ad dispēfationē voti solēnis. Nec
 cadit interpretatio in cōtrariū, quā somniat Rosellan⁹ Are-
 tius falso ius tribuēdo pōtifici, quo decernere possit matri-
 moniū ad tēpus in monacho pro salute Reip. cum in iure
 manifesto nullus sit interpretationi locus in contrarium.
 Quid autem clarius hac lege: Quos deus coniunxit, homo
 nō separet: Nulla igitur cadit indulgētia matrimonii ad tē-
 pus, dū scilicet ples emerferit. Quare frustra laborat Rosel-
 lanus. Nec sequitur, Papa potest illegitimare materiā aliās
 legitimā: erga legitime illegitimā, ratiōe voti solēnis. Cū
 de⁹ hoc sibi reseruauerit, ne sacra ac sibi dicata post quæsitā
 possessionē aliis prophanētur vsibus, vt vberrimē supra p-
 batum est. Omnino autē quod ad vinculū dissolutionem-
 ve attinet, idem existimandum censeo in voto solenni, seu
 sacri ordinis, seu monastico, quod dici solet in matrimonio
 consummato, in quo tam metus quā ignorantia non ligāt,
 aut metū passum aut prorsus ignorantem ob defectum cō-
 sensus. Quapropter si quis in cunabulis (quod aiūt) ordina-
 retur, aut certe metu cōpelleretur ad ordines suscipiendos,
 hūc ego negauerim teneri ad cœlibatū, nisi de nouo cōsen-
 tiret. Ideoq; apud eos, dispēfatio esset iuris declaratio. Ve-
 rum si quis accederet, nepe tantū dissenties, omnino tamen
 tacēs nullog; externō reluctās iudicio, merito cogere cō-
 sentire in vinculū cœlibat⁹, vt de vinculo cōiugii dici solet
 apud eū qui negat se cōsensisse, cū verba cōsensus ptulerit,
 Cui vt iura clamāt, nō creditur negāti, qui sibi credi nō vult
 affirmāti. Sic & in eo qui suo silētio annuit, & man⁹ dedisse
 cœsetur cœlibatui, nō credetur si dicat se dissensisse. In vtro-
 que enim matrimonio tam corporali q̄ spiritali solēnizato
 ac iā cōsummato, quos deus cōiūxit, homo nō separet. Nec
 minus ius quæsitum est deo & ecclesię in cœlibatu q̄ viro in
 mulierē, aut mulieri in virū, cōsummato seme! matrimonio.
 Nulla igitur dispēfatione tolli poterit ius quæsitū, quin etiā
 decoloraretur stat⁹ ecclesię vniuersalis, qua in re cessat au-
 thoritas summi pōtificis. Neque id mirū cū scriptum sit,

Data est nobis potestas in edificationem, & non in destructionem. Quod si insuper inquirere pergas, quid si ecclesia suo iuri cedere parata sit, poterit ne pontifex iugum coelibatus auferre ecclesia cedente iuri suo? In promptu responso est, dominū deum nisi reuelauerit ius quæsitum sibi retinere, sed nec ecclesiam vniuersalē cessionem vnquam iuri suo in detrimentum & decolorationem sui status. Ideoque permanere integrum coelibatus vinculum. Ius autem soluendi Petro & successoribus datum, locū non habet, nisi clauis non erante. Ex his facile est diluere eorum argutias qui contrariam sententiam astruere videntur. Id quod Latius & fufius supra attigimus.

Cardo huius causæ totus in hoc est, quod nec priuari debet, nec potest dominus re sua post ius in ea quæsitum. Quæsitum autem est ius per rei oblata traditionem in voto solenni: ob quam vnā rationem iusto bello captiuitate detentus, se eximere non potest à victoris dominio. Et qui per sententiā damnatus est ad poenā, illam propter ius quæsitum fisco præstare tenetur, præsertim si pecuniaria fuerit. Ideoque inconcussa manet sententia de indispensabilitate voti solennis, quo ad iuris relaxationem in perfecto ac vere consummato voto, prohibente domino rem suam à se auferri, qui etiam ait, Gloriam meam alteri non dabo. Cui vni trino deo semper ac super omnia glorioso & benedicto sit decus æternum, & honor perennis in sæcula.

Amen.

F I N I S.